

Черкасенко Спиридон Феодосиевич - украинский писатель, драматург и педагог. Родился 24 декабря 1876 г. в местечке Новый Буг Екатеринославского уезда Херсонской губернии (ныне Николаевская обл.) в крестьянской семье. Окончил двухклассную школу, затем Новобугскую учительскую семинарию, с 1895 г. работал в школе учителем. Семинария была русскоязычным учебным заведением, никаких знаний по украинскому языку и литературе не давала, поэтому первые поэтические опыты С. Черкасенко были на русском языке. Знание украинского языка он вынес из родного дома, украинской литературой заинтересовался позже, когда прочитал «Кобзарь», антологию украинской литературы «Вік» (1900) и познакомился с украинским писателем Николаем Чернявским.

С. Черкасенко учительствовал в разных народных школах Екатеринославщины (Новопавловка, Васильевка, Ульяновка, Юхив). В 1901 году его перевели на должность учителя на Лидиевские рудники (бывшая Юзовка), там он прожил девять лет. Долголетняя учительская работа в шахтерском среде дала начинающему писателю большой запас жизненных наблюдений, которые он художественно реализовал в своих стихах, рассказах и пьесах из шахтерской жизни.

С 1910 года переехал в Киев, работал в редакции педагогического журнала «Світло», в обществе «Украинская школа», начал писать фельетоны, рассказы и статьи в газету «Рада», входил в редакцию журнала «Дзвін».

С началом Первой мировой войны, когда все украинские периодические издания были закрыты, он работал в театре М. Садовского, где занимал различные административные должности, помогал главному режиссеру организовывать украинскую театральную жизнь в Киеве.

В 1917-1918 гг. С. Черкасенко создает книги для чтения и буквари для украинских школ («Буквар», «Рідна школа», «Читанка», «Найпотрібніші правила правопису», «Граматика» и др.). Вместе с театром М. Садовского в 1919 году он переехал в Каменец-Подольский. В этом же году Министерство образования Украинской народной республики предложило С. Черкасенко написать учебники для украинских школ и с этой целью отправило его в Вену, где он работал в различных издательствах («Дзвін», «Українська школа», «Земля»), создавая и редактируя украинские книги. Украинские издательства, в которых он работал, постепенно прекращают свою деятельность, и Черкасенко оставил Вену. Основная часть украинской эмиграции в начале 20-х гг. XX в. перебиралась из Вены в Прагу. Писатель избирает другой путь - в 1923 году он приехал в Ужгород. Здесь судьба снова свела его с Николаем Садовским, который возглавил просветянский театр на Закарпатье. Вскоре М. Садовский вернулся в Украину, а С. Черкасенко остался работать театральным референтом общества "Просвіта" в Ужгороде. Здесь писатель прожил до 1929 года, участвовал в местной культурной, театральной и литературной жизни. Он сблизился с прогрессивными силами края, чем навлек на себя гнев властей. В 1927 г. полиция обвинила Черкасенко в сотрудничестве с коммунистами и предложила ему в течение трех суток покинуть край.

Писатель уехал в Чехию и поселился в деревне Горни Черношице на окраине Праги, где и прожил до конца жизни. Он занимал скромную комнату в местной гостинице, очень бедствовал. Последнее десятилетие его беспросветного прозябание на чужбине было отравлено черными известиями о сталинском голодоморе на Украине, о диких репрессиях и уничтожении памятников украинской культуры. Он был свидетелем борьбы за украинскую государственность на Карпатской Украине в 1939 году, в этой борьбе потерял единственного сына, пережил начало Второй мировой войны, которая принесла столько страданий и потерь его родному народу.

Среди творческого наследия писателя отличаются лирические поэзии, драматические произведения, рассказы, романы. Для лирики автора характерна мелодичность, влюбленность в народную песню, легкость поэтических форм. В поэтическом наследии автора есть произведения пейзажной, интимной, общественно-политической лирики.

Наиболее известным при жизни С. Черкасенко был как драматург. Он создал более двадцати драматических произведений на современные и исторические темы. Лучшие пьесы ставились театром М. Садовского.

Писатель работал и в жанре малой прозы - написал ряд рассказов о шахтерах, учителях, детях.

Получив в марте 1939 года известие о гибели сына, Спиридон Черкасенко тяжело заболел. Досматривали его монахи. 8 февраля 1940 писателя не стало. Похоронили его на Ольшанском кладбище в Праге. Рядом - могилы А.Олеся и С. Русовой.

Разностороннее творчество писателя заняло достойное место в истории украинской литературы.

ПРОИЗВЕДЕНИЯ С.Ф. Черкасенко

- Черкасенко, С. Ф. Поезії / С. Ф. Черкасенко. - К. : Рад. письменник, 1990. - 291 с.
- Черкасенко, С. Ф. Твори. В 2 т. / С. Ф. Черкасенко ; упор. Мишанич . - К. : Дніпро, 1991.
- Черкасенко, С. Ф. Пригоди молодого лицаря : роман з козацьких часів / С. Ф. Черкасенко. - К. : Укр. письменник, 1993. - 303 с.
- Черкасенко, С. Поезії. Оповідання / С. Черкасенко //Донбас. - 1993. - № 5. - С. 132-158. (Спецвип.)
- Черкасенко, С. Оповідання / С. Черкасенко //Література рідного краю : Письменники Миколаївщини : посібник-хрестоматія. - Миколаїв, 1994. - С. 61-64.
- Черкасенко, С. Україна; Душа : вірші / С. Черкасенко //Народна творчість та етнографія. -1998. - № 4. - С. 81, 113.
- Черкасенко, С. Вірші; Безпритульні / С. Черкасенко // Література рідного краю : Письменники Миколаївщини : посібник-хрестоматія. - Миколаїв, 2003. -С. 37-43.
- Черкасенко, С. На чужині; Кохання : вірші / С. Черкасенко // Миколаївський оберіг. - Миколаїв, 2004. - С. 106-107.
- Черкасенко, С. Маленький горбань / С. Ф. Черкасенко. - К. : Школа, 2009. - 176 с. : іл.
- Черкасенко, С. Ф. Пригоди молодого лицаря : іст. роман / С. Ф. Черкасенко ; худож. В. М. Куц. - К. : Національний книжковий проект, 2011. - 352 с. : іл.

О ЖИЗНИ И ТВОРЧЕСТВЕ С.Ф. ЧЕРКАСЕНКО

- Агеев, Ю. Каждая строка полна любви / Ю. Агеев // Южная правда. - 1997. - 8 февр.
- Антоненко, Н. Спиридон Черкасенко: штрихи до літературно-педагогічного портрету : самоучитель / Н. Антоненко // Укр. мова і література в школі. - 2003. - № 2. - С. 51-53.
- Антоненко, Н. «Така доля молодих письменників...» : драма «Хуртовина» Спиридона Черкасенка на тлі його життя / Н. Антоненко // Укр. мова та література. - 2004. - № 39 (22 жовт). - С. 25-28.
- Астраханцева, Л. Вшанування пам'яті земляка / Л. Астраханцева // Бібліотечна планета. - 2007. - № 3. - С. 35.
- Бабишкін, О. Культурно-просвітницька діяльність Спиридона Феодосійовича Черкасенка (1876-1940) / О. Бабишкін // Краєзнавчий альманах. - 2002. - Вип. 2. - С. 32-34.
- Барабан, Л. Драма і театр України в 90-х роках ХХ століття / Л. Барабан // Студії мистецтвознавчі. - 2008. - № 4. - С. 35-46.
- Боднарчук, І. Творче життя Спиридона Черкасенка // Між двома світами / І. Боднарчук. - Донецьк, 1996. - С. 151-155.
- Бойченко, В. П. Літературна творчість Спиридона Черкасенка / В. П. Бойченко // Краєзнавчий альманах. - 2002. - Вип.2. - С. 12-17.
- Бойченко, В. Материк Спиридона Черкасенка / В. Бойченко // Миколаївщина в історії України. Ч. 2 / ред. Н. М. Огренич ; упор. В. П. Бойченко. - Миколаїв, 2009. - С. 179-186.
- Галущенко, В. Спиридон Черкасенко в колі поетів-сучасників / В. В. Галущенко, Л. М. Дашко // Краєзнавчий альманах. - 2002. - Вип. 2. - С. 17-31.
- Дякунова, Л. Збагнути трагедію стегав : до аналізу іст. драми С. Черкасенка «Северин Наливайко» / Л. Дякунова // Укр. мова та література. - 1996. - № 5. - С. 1, 4-5.
- Дяченко, С. Образ гетьмана Петра Сагайдачного в українській літературі : За романами
- Д. Мордовця, А. Чайковського, С. Черкасенка / С. Дяченко // Дивослово. - 2003. - № 5. - С. 76-78.
- Жицька, Т. Історична драматургія Спиридона Черкасенка / Т. Жицька // Київська старовина. - 1999. - № 5. - С. 127-134.
- Козік, Н. О. Презентація книги С. Черкасенка «Рідна школа» / Н. О. Козік // Шкільна бібліотека. - 2006. - № 7. - С. 77-81.
- Копиленко, Н. Спиридон Черкасенко / Н. Копиленко // Рідна школа. - 1993. - № 9. - С. 16-19.

- Кухар-Онишко, О. Про що тирса шелестіла.. / О. Кухар-Онишко // Радянське Прибужжя. - 1991. - 24 груд.
- Мишанич, О. В безмежжі зим і чужини... // Черкасенко С. Твори : в 2 т. - К. : Дніпро, 1991. - Т.1. - С.5-40.
- Момотенко, А. На честь земляка: У пошанівок відомого українського поета Спиридона Черкасенка встановлено меморіальну дошку в Новому Бузі на хаті, де проживала його родина / Момотенко // Рідне Прибужжя. - 2001. - 20 січ.
- Мосіяшенко, В. А. С.Ф. Черкасенко // Історія педагогіки України в особах / В. А. Мосіяшенко ; ред. А. А. Бойко. - Суми, 2005. - С.185-192.
- Опацька, Н. С. Черкасенко «Маленький горбань» - твір про красу і незахищеність людської душі / Н. Опацька // Укр. мова та література. - 2010. - № 19. - С. 23-25.
- Оришака, Ю. «О, сльози рідної землі! Вас не забути до сконання!» / Ю. Оришака // Бузький Гард. - Миколаїв, 1996. - С. 77-80.
- Очеретянюк, О. Як перемогти зло? : (Урок пошуків гармонії у 6 класі) / О. Очеретянюк // Укр. мова й література в середніх школах. - 2010. - № 9. - С. 38-40.
- Правдюк, О. Фольклорні елементи драматургії Спиридона Черкасенка / Ю. Правдюк // Народна творчість та етнографія. - 1994. - № 1. - С. 44 - 52.
- Ребрик, Н. І ми в Європі! : Ідейно-естетичні принципи літератури українського Підкарпаття першої половини ХХ століття / Н. Ребрик // Укр. мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. - 2007. - № 8. - С. 115-122.
- Ржепецький, Л. Спиридон Черкасенко: постать у вирі історії : навч. посібник / Л. А. Ржепецький. - Миколаїв : МФ НАУКМА, 2000. - 59 с.
- Рисак, М. С. Черкасенко. «Маленький горбань» - твір про красу і незахищеність людської душі : урок з елементами рольової гри в 6-му класі / М. Рисак // Укр. мова та література. - 2010. - № 41/42. - С. 7-11.
- Рудницька, О. Доброта і жорстокість в оповіданні С.Черкасенка «Маленький горбань» / О. Рудницька // Дивослово. - 2003. - № 10. - С. 43-45.
- Серветник, О. Образ Павлика - душевно красивого й щедрого хлопчика (за оповіданням Спиридона Черкасенка «Маленький горбань») / О. Серветник // Укр. література в загальноосвітній школі. - 2011. - № 6. - С. 25-27.
- Серединський, О. В. Життєвий і творчий шлях С. Ф. Черкасенка / О. В. Серединський // Історія. Етнографія. Культура. Нові дослідження : VI Миколаївська обласна краєзнавча конференція. - Миколаїв, 2006. - С. 259-260.
- Серединський, О. Новобузький самородок : Життєвий і творчий шлях С. Ф. Черкасенка / О. Серединський // Рідне Прибужжя. - 2006. - 9 груд. - С. 4.
- Ситченко, А. У чому справжня краса і сила людини : урок за оповіданням С. Черкасенка «Маленький горбань» / А. Ситченко, Н. Огренич // Укр. література в загальноосвітній школі. - 2009. - № 4. - С. 34-36.
- Ситченко, А. Формування української ментальності в процесі вивчення творів С. Черкасенка : на уроках літератури рідного краю / А. Ситченко // Укр. література в загальноосвітній школі. - 2009. - № 4. - С. 28-33.
- Ситченко, А. Як Фенікс, встане рідний край... / А. Ситченко // Радянське Прибужжя. - 1998. - 31 груд.
- Спиридон Черкасенко // Література рідного краю : Письменники Миколаївщини: посібник-хрестоматія / ред. Н. М. Огренич. - Миколаїв, 2003. - С.34-36.
- Спиридон Черкасенко (1876—1940) // Історія української літератури ХХ століття: в 2 т.: навч. посібник / за ред. В. Г. Дончика. - К., 1993. - Кн. 2. - С. 701-705.
- Старовойт, Л. В. Спиридон Черкасенко: доля і творчість / Л. В. Старовойт // Письменники Миколаївщини : навч. посібник / Л. В. Старовойт. - Миколаїв, 2007. - С. 23-29.
- Фальова, С. Педагогічні погляди Спиридона Черкасенка / С. Фальова // Краєзнавчий альманах. - 2002. - Вип. 2. - С. 10-12.
- Черкасенко С. Ф. // Українська педагогіка в персоналіях : в 2 кн. / ред. А. А. Бойко. - К., 2005. - Кн. 2. - С. 146-155.
- Чернявська, О. В. Літературна спадщина Спиридона Феодосійовича Черкасенка (1876-1946) / О. В. Чернявська // Краєзнавчий альманах. - 2002. - Вип. 2. - С. 9-10.
- Чижова, Л. Я. Співець рідного краю / Л. Я. Чижова // Краєзнавчий альманах. - 2002. - Вип. 2. - С. 37-38.
- Школа, В. Драматургія Спиридона Черкасенка (еволюція індивідуального стилю) / В. Школа. - К. : Знання України, 2001. - 130 с.
- Школа, В. Із драматичних дебютів Спиридона Черкасенка / В. Школа // Слово і час. - 1997. - № 8. - С. 62-64.
- Янюк, Л. В. Спиридон Черкасенко - видатний драматург / Л. В. Янюк // Краєзнавчий альманах. - 2002. - Вип. 2. - С. 35-37.

